

ZAPISNIK
sa 25. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 17. decembra 2018. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovala članice Odbora: Branka Tanasijević, Aleksandra Vuković, Maja Bakrač i Sanja Pavićević.

Saglasno članu 56 Poslovnika Skupštine, odsustvo sa sjednice najavio je Zvonko Vuković.

Saglasno članu 65 stav 2 Poslovnika Skupštine, odsutnog člana Odbora zamijenio je poslanik Mihailo Anđušić.

Saglasno članu 55 stav 2 Poslovnika Skupštine, sjednici je prisustvovala poslanica Jovanka Laličić.

Sjednici su prisustvovali: Nina Vujošević, državna sekretarka u Ministarstvu finansija; Aleksandra Tošković, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija; Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava; Valon Dasharami, sekretar Ministarstva za ljudska i manjinska prava; Vukica Jelić, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja; Elmedin Rovčanin, sekretar Ministarstva rada i socijalnog staranja; Radosav Babić, generalni direktor Direktorata za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima u Ministarstvu ekonomije i Senka Klikovac, načelnica Direkcije za biomedicinu i transplataciju u Ministarstvu zdravlja.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

Dnevni red:

1. Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu;
2. Tekuća pitanja

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa 22, 23. i 24. sjednice Odbora i zapisnik sa Devetog zasijedanja Ženskog parlamenta.

Prva tačka - Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, predsjednica Odbora Nada Drobnjak je saopštila da Odbor razmatra Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, sa rodno aspekta, u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Program 3 - Ostvarivanje rodne ravnopravnosti i Program 4 - Unapređenje položaja RAE populacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Program - Centri za socijalni rad i Program - Socijalna, boračka i invalidska zaštita, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Ministarstvo ekonomije i Ministarstvo zdravlja.

Nina Vujošević, državna sekretarka u Ministarstvu finansija, informisala je članove/ice Odbora da je, kada je riječ o rodnoj ravnopravnosti budžetom, u mjeri mogućeg obezbijedena podrška primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Na nivou više potrošačkih jedinica obezbijedena je podrška sprovođenja PAPRR-a. Naglasila je da će Ministarstvo finansija, imajući u vidu razvoj programskog budžeta, obezbijediti veću vidljivost aspekta rodne ravnopravnosti kroz razvoj i primjenu programskog budžeta u narednim godinama, a ono što je u ovom predlogu budžeta karakteristika podršci ovog plana jeste da je ta podrška sadržana u više resornih ministarstava, odnosno institucija koje su potrošačke jedinice unutar budžeta.

Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za pitanja rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, informisala je Odbor da su Ministarstvu za ljudska i manjinska prava predviđena budžetska sredstva za 2019. godinu u iznosu od 2,78 mil. € iskazana su kroz sedam programa. Za Program 3 - Ostvarivanje rodne ravnopravnosti sredstva su planirana u iznosu 52.192,00 €. Rashodi za usluge planirani su u iznosu od 0,05 mil. €. Najveći dio sredstava u okviru ove grupe izdataka planiran je na izdatku Konsultantske usluge, projekti i studije i na Ostalim uslugama u iznosu od 0,04 mil. €. Biljana Pejović je mišljenja da će sredstva opredijeljena budžetom i sredstva obezbijedena od donatora biti dovoljna za realizaciju brojnih aktivnosti tokom 2019. godine. Naglasila je da su u okviru izdataka Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru planira sredstva u iznosu od 1,51 mil. €, koja se odnose na transfere nevladinim organizacijama za potrebe finansiranja projekata nevladinih organizacija u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama i Odlukom o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa NVO. Kada su u pitanju aktivnosti za Program 4: Unapređenje položaja RAE populacije, budžetom su planirana sredstva u iznosu 163.601,00 €. Rashodi za usluge planirani su u iznosu od 0,16 mil. €. Najveći dio sredstava u okviru ove grupe izdataka planiran je na izdatku Konsultantske usluge, projekti i studije u iznosu od 0,15 mil. € u najvećem dijelu za implementaciju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana 2016-2020.

Vukica Jelić, državna sekretarka Ministarstva rada i socijalnog staranja, informisala je Odbor da su Ministarstvu rada i socijalnog staranja predviđena budžetska sredstva za 2019. godinu u iznosu od 97, 68 mil. € iskazana kroz tri programa. Na Programu 5 - Socijalna, boračka i invalidska zaštita rashodi za usluge planirani su u iznosu od 0,68 mil. € na izdatku Konsultantske usluge, projekti i studije. Ova sredstva predviđena su za nastavak realizacije projekta Integrirani informacioni sistem, kao i za kofinansiranje namijenjeno za realizaciju Regionalnog stambenog programa. Subvencije su planirane u iznosu od 0,70 mil. € i namijenjene su za socijalno ugroženu kategoriju stanovništva. Prava iz oblasti socijalne zaštite planirana su u iznosu od 80,97 mil. €. - pravo na dodatak za djecu, materijalno obezbjeđenje porodice, prava iz Zakona o povlasticama na putovanje lica sa invaliditetom, porodijsko odsustvo, pravo na dodatak za njegu i pomoć, ishrana djece u predškolskim ustanovama, izdržavanje šticećenika u domovima. Sredstva za Ostala prava iz oblasti socijalne zaštite odnose se za isplatu naknada po osnovu rođenja troje ili više djece u skladu sa Zakonom o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru su planirani u iznosu od 2,32 mil. € odnose se na: transfere jednokratne novčane pomoći u iznosu od 0,70 mil. €, ostale transfere pojedincima u iznosu od 0,10 mil. € (za realizaciju programa socijalne uključenosti u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom), transfere opštinama u iznosu od 1,51 mil. € (za razvoj socijalnih usluga u opštinama u skladu sa članom 156 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti).

Radosav Babić, generalni direktor Direktorata za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima u Ministarstvu ekonomije, predstavio je aktivnosti Ministarstva ekonomije na planu podsticanja preduzetništva i na unapređenju rodne ravnopravnosti u crnogorskoj ekonomiji. Informisao je Odbor da je Ministarstvo ekonomije, po ugledu na razvijene zemlje, prepoznalo potrebu da se pitanje ženskog preduzetništva, odnosno ekonomsko osnaživanje žena posebno reguliše, pa je u junu 2015. godine Vlada Crne Gore usvojila Strategiju razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020. godine i Okvirni akcioni plan za njeno sprovođenje na osnovu kojeg se usvajaju godišnji akcioni planovi. Realizacijom aktivnosti definisanih Strategijom razvoja ženskog preduzetništva teži se kreiranju neophodnih preduslova i osnova na kojima će žene moći da iskažu ravnopravno svoje preduzetničke potencijale i unaprijede svoj položaj u društvu po svim osnovama. Vlada Crne Gore je u decembru 2017. godine usvojila Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. za 2018. godinu, dok bi Akcioni plan za 2019. godinu trebalo da bude usvojen do kraja 2018. godine. Strategija je strukturirana u 4 strateška prioriteta: kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj ženskog preduzetništva; bolji pristup finansijama; obezbjeđenje potrebnih znanja i vještina; promociju i umrežavanje i zagovaranje interesa žena

preduzetnica. Prema navedenim strateškim prioritetima, u Akcionom planu strukturirane su i mjere koje će se sprovoditi u 2019. godini. Tokom 2019. godine, prioriteti u sprovođenju Strategije su dalje unaprijeđenje raspoloživih resursa, podizanje svijesti u javnosti o važnosti podsticanja ženskog preduzetništva, kao i razmatranje mogućnosti za obezbjeđenje dodatnih finansijskih sredstava za finansiranje ženskog preduzetništva. U julu 2018. godine, Vlada je usvojila Strategiju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018-2022, u kojoj je čitav jedan strateški cilj (Strateški cilj 5) posvećen Promociji ženskog preduzetništva, preduzetništva mladih i socijalnog preduzetništva. Sem ovih bitnih strateških dokumenata, koje je pripremlilo Ministarstvo ekonomije u saradnji sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u Crnoj Gori, značajno je pomenuti da Ministarstvo sprovodi niz programa namijenjenih podsticaju preduzetništva u Crnoj Gori. U toku 2018. godine, postojeći programi podrške su unaprijeđeni, pa je u kriterijumima za ocjenu pristiglih prijava uključeno da preduzeća koja su u većinskom vlasništvu žena i mladih dobijaju dodatne poene. Ovo se prevashodno odnosi na sljedeće programe: Program za unaprijeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća (opredijeljeni budžet za 2018. godinu bio je 50.000 €; Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja (opredijeljeni budžet za 2018. godinu bio je 140.000 €); Program podrške razvoju preduzetništva (8.000 €) i Program uspostavljanja i promocije mentoring usluga (35.000 €). Ministarstvo ekonomije će i u toku 2019. godine nastaviti sa realizacijom pomenutih programa sa istim ili uvećanim budžetom. Ministarstvo će nastojati da privuče što više preduzeća koja su u vlasništvu žena i da u nove programe koje namjeravaju da uvedu u narednom periodu, kao što su Program podsticanja konkurentnosti privrede i Program podsticaja izvoza, uvrste kriterijume koji će dodatno podsticati žensko preduzetništvo.

Senka Klikovac, načelnica Direkcije za biomedicinu i transplataciju u Ministarstvu zdravlja, informisala je Odbor da su Ministarstvu predviđena budžetska sredstva za 2019. godinu u iznosu od 3,81 mil. € iskazana su kroz tri programa. Za sprovođenje nacionalnih programa za rano otkrivanje i liječenje raka, skrining debelog crijeva, dojke, grlića materice i drugo - sprovođenje Strategije za nezarazne bolesti za Jugoistočnu Evropu planirana su sredstva u iznosu od 0,85 mil. €. Ova sredstva planirana su za naknade za sprovođenje skrininga, nabavku testova i drugog potrošnog materijala i druge materijalne troškove u vezi sa sprovođenjem ovog programa, kao i ostvarenim aktivnostima. Načelnica Direkcije za biomedicinu i transplataciju u Ministarstvu zdravlja je naglasila da je rodno osjetljiva zaštita dio redovnih aktivnosti Ministarstva.

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e: predsjednica i članice Odbora - Nada Drobjak, Branka Tanasijević i Maja Bakrač, kao i Senka Klikovac, Biljana Pejović, Vukica Jelić, Radosav Babić i Nina Vujošević.

Nakon rasprave, Odbor je, jednoglasno, podržao Predlog zakona o budžetu za 2019. godinu i predložio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini Crne Gore, da usvoji Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu.

U mišljenju je istaknuto da je Odbor konstatovao da u Predlogu zakona nijesu vidljive budžetske linije iz kojih se finansiraju aktivnosti iz Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) 2017-2021, i da to otežava način njegovog razmatranja sa aspekta nadležnosti Odbora za rodnu ravnopravnost. Takođe, Odbor je konstatovao da je neophodno da Vlada Crne Gore učini napor kako bi se kroz zakon o završnom računu budžeta za 2018. godinu mogla pratiti primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, prije svega čl. 3 i 14. Odbor pozdravlja aktivnosti Vlade Crne Gore na razvoju pogramskog budžeta, što će omogućiti da u Crnoj Gori zaživi rodno odgovorni budžet.

Druga tačka – Tekuća pitanja

U okviru ove tačke dnevnog reda predsjednica Nada Drobjak informisala je Odbor da je:

- 27. i 28. novembra učestvovala u radu Regionalnog foruma Promocija implementacije Istanbulske konvencije na Zapadnom Balkanu i u Turskoj, u Skoplju. Govorila je o primjeni Istanbulske konvencije u Crnoj

Gori u okviru panela na temu „Regionalna implementacija Istanbulske konvencije: napredak i izazovi“, tokom kojeg su dati odgovori na pitanja o ključnim aktivnostima koje su preduzete radi ubrzanja implementacije Konvencije o glavnim izazovima i dostignućima u ovom procesu nakon ratifikacije, iskustva monitoringa GREVIO u podsticanju implementacije i zajedničim naporima pri suočavanju sa izazovima sa kojima se zemlje srijeću prilikom implementacije ove konvencije. Regionalni forum organizovali su: Vlada Republike Makedonije, Savjet Evrope, Evropska komisija i UN WOMEN, u partnerstvu sa Evropskim ženskim lobijem. Forum je održan kao znak odavanja priznanja potvrđivanju ratifikacije Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) od strane Vlade Republike Makedonije;

- 13. novembra održala sastanak sa predstavnicima Centra za romske inicijative, Nikšić Fanom Delija, izvršnom koordinatorkom Centra i Slavkom Milićem, predsjednikom Savjetodavnog odbora Centra. Tokom sastanka predstavljeni su izazovi sa kojima se Crna Gora suočava na sprječavanju dječjih, ugovorenih brakova u zajednici Roma i Egipćana, kao i podizanju svijesti o značaju iskorjenjivanja ovog društvenog fenomena. Prema podacima Centra, od 2015. do danas u Crnoj Gori su zabilježena 62 slučaja dječjih prisilnih brakova;

- 9. novembra sa članicom Odbora Brankom Tanasijević održala sastanak sa ekspertkinjom UN WOMEN-a Sanjom Nikolić, koja je boravila u Crnoj Gori u radnoj posjeti radi prikupljanja informacija u okviru programa UN WOMEN-a o promovisanju rodno osjetljivih politika u Jugoistočnoj Evropi i Republici Moldaviji. Tokom sastanka razgovarano je o položaju žena u Crnoj Gori, njihovoj zastupljenosti u javnom i društvenom životu, ekonomskom osnaživanju žena i regionalnoj saradnji na polju unaprjeđenja rodne ravnopravnosti. Sastanku su prisustvovali: načelnica i saradnica u Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Biljana Pejović i Senada Cikotić;

- 8. novembra održala sastanak sa predstavnikom norveškog Centra za integritet u sektoru odbrane (CIDS) Sveinom Eriksonom, vođom projekta koji se odnosi na izgradnju integriteta u sektoru odbrane, a koji realizuje norveški Centar za integritet u sektoru odbrane (CIDS) u saradnji sa Ministarstvom odbrane i Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore. Tokom sastanka razgovarano je o nivou ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori i Norveškoj, sa posebnim akcentom na rodnu ravnopravnost u sektoru bezbjednosti, kao i na do sada ostvarenim rezultatima projekta koji se realizuje. Sastanku su prisustvovali Biljana Dulović, koordinatorka za pitanja rodne ravnopravnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova i Rajko Radović, lokalni saradnik na projektu.

Sjednica je završena u 11 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak, s.r.